

Sovitus Paavalilla: Sen juuret VT:ssa ja juutalaisuudessa

STI 6.3.2002 Handout

Antti Laato

1800-luvun sanakirjoissa heprean *kipper* johdettiin yleisesti arabian verbistä *kafara* ('peittää'). Näin heprean sovitustapahtuma miellettiin "syntien peittämiseksi". Sen tueksi on esitetty seuraavat argumentit:

(i) Neh. 3:37 ('*al t^ekas*) on analoginen Jer. 18:23:n ilmaisun '*al t^ekapper* kanssa. Verbi *ksh* voi merkitä myös "peittää".

(ii) 4Q 156 korvaa sanan *kapporet* aramean sanalla *kesaja*, joka merkitsee "kantta". Uudessa KR:ssa *kapporet* käännetään "kansilevy". Ex. 25:ssa on lisäksi tarpeellinen selittävä alaviite: "Liiton arkun kansi oli Jumalan läsnäolon ja sovituksen paikka."

(iii) Ilmaisun Gen. 32:21 on katsottu merkitsevän "peittää viha lahjalla".

(iv) 1. Sam. 12:3:ssa sanan *koper* alkuperäinen merkitys "peite, peittämiseen tarvittava väline" on säilynyt, koska jatkossa sanotaan *w^ea`lîm `ênay bô* ("ja näin peitin sillä silmäni näkemästä <rikosta>").

Etymologia on kuitenkin ongelmallinen.

A. Akkadin verbiä *kuppuru* on käytetty rituaaleissa merkitsemään synnin ja saastaisuuksien puhdistamista: "Lampaan raadolla pappi puhdistakoon temppelein".

B. *kapporet* liittyy olennaisesti Jom Kippur päivän uhrikulttiin (Lev. 16:2, 13–15), mikä viittaa käsitteiden *kapporet* ja *kippurîm* keskinäiseen asiayhteyteen.

C. Kreikankielinen Septuaginta kääntää *kapporet*-sanon johdonmukaisesti *hilasterion*, mikä osoittaa, että yhteyttä *kipper*-verbin (käännetty *hilaskomai*) ja *kapporetin* välillä on pidetty itsestään selvänä.

Sanotusta seuraa mm. se, ettei Lutherin käännösvastine "armoistuin" (perustuen Hepr. 4:16:een) ole suinkaan huono sanalle *kapporet*. Se sisältää ajatuksen jumalallisesta valtaistuimesta ("-istuin") sekä Jumalan armosta ("armo-"), joka liittyy syntien sovitukseen. Hepr. 4:16:n "armoistuin" (*thronos tes kharitos*) voi olla tietoinen VT:n pohjalta nouseva vaihtoehtokäännös sanalle *kapporet*, *hilasterion*.

Dan. 9:24–27 tuo kaikkein selvimmin esille profeetallisten toiveiden ja uhrikultin välisen yhteyden. Jakeessa 24 on lueteltu ne ratkaisevat tapahtumat, jotka 70 vuosiviikon jälkeen toteutuvat: (i) luopumus päättyy; (ii) synti sinetillä lukitaan; (iii) pahat teot sovitetaan (!); (iv) iankaikkinen vanhurskaus tuodaan; (v) näky ja profeetta sinetillä vahvistetaan; (vi) kaikkeinpyhin voidellaan. Erityisesti kohdissa (ii)-(iii) korostetaan, että tulevana pelastuksen (messiaanisena) aikana pahat teot sovitetaan (lopullisesti). Ei liene epäilystäkään siitä, etteikö Danielin kirjan kirjoittaja olisi nähnyt yhteyttä temppelein uhriteologian ja tämän eskatologisen sovitustapahtuman välillä.

Uhriteologian eskatologista ulottuvuutta tukee myös 2. Makk. 2:4–7:n traditio. Sen mukaan Jumala saattaa arkun olinpaikan omiensa tietoon sitten kun hän on heidät koonnut takaisin omaan maahansa ja leppynyt heille (*kai hileos genetai*). Se, että tässä traditiossa arkun löytyminen ja eskatologinen sovitus on rinnastettu keskenään osoittaa VT:n uhriteologian sisältäneen toivon uudesta paremmasta aikakaudesta, jolloin Jumalan mieli kansaansa kohtaa muuttuu ratkaisevalla tavalla. Mishna-traktaatin Joma mukaan ylimmäinen pappi toimi Jom Kippurina kaikkeinpyhimmässä ikään kuin siellä olisi ollut arkki. Näin Mishna näyttää myös vahvistavan, että arkun puuttuminen Serubbabelin temppeleistä osoitti uhriteologian vielä odottaneen täyttymystään. Paavalin mukaan arkku on löytynyt, koska hän Room 3:ssa esittää Jeesuksen *hilasterioniksi*.

Room. 3 on ainoa teksti, joka Paavalilla selvin sanoin puhuu sovituksista. Voidaan kysyä, oliko se hänelle tärkeä. Kontrollikysymyksenä voisi olla ehtoollinen. Sekin esiintyy vain kerran Paavalilla, 1. Kor., mutta meillä on syytä olettaa 1. Kor:n perusteella, että se oli hyvin tärkeä.

Jos lähtökohdaksi otetaan ristin merkitys Paavalin teologiassa, voidaan täydellä syyllä sanoa, että sovitus oli yksi tärkeä teologinen käsite Paavalin julistuksen taustalla. 1. Kor. 2:2; 15:1–11; 2. Kor. 5:18–21; Gal. 6:14 antavat viitteitä siihen, että Kristuksen sijaiskärsimys ja siten myös sovitus on oleellinen kulmakivi Paavalin teologiassa.